

En enkel idé

Problemet

Arbetslöshet innebär ett slöseri med resurser samtidigt som det för individen kan vara mycket påfrestande och en orsak till psykisk ohälsa. För de flesta andra varor i en marknadsekonomi justeras priset så att utbud och efterfrågan möts. Men eftersom vi i vårt samhälle inte accepterar att priset på arbetskraft sjunker kraftigt blir resultatet istället arbetslöshet. Det finns dock en lösning som gör att priset på arbetskraft sätts så att det aldrig finns någon arbetslöshet.

Lösning

Kommunen startar ett företag (här kallat Kommun AB). Det företaget anställer alla som vill för en ganska låg lön. En dag i veckan får de anställda söka andra jobb under arbetstid. De fyra andra dagarna hyr Kommun AB ut sin personal till marknadspris.

Kommun AB hyr alltså ut de anställda till högstbjudande, både till privata företag och till andra delar av kommun och landsting. Sannolikt kommer marknadspriset på personalen ligga under lönekostnaden för Kommun AB, speciellt i en lågkonjunktur. I värsta fall kan priset hamna nära noll. Detta innebär alltså att Kommun AB med stor sannolikhet kommer att gå med förlust och att kommunen varje år därför måste skjuta till pengar i verksamheten.

Eftersom de anställda söker andra jobb en dag i veckan så ska man inte räkna med att de stannar så länge på Kommun AB. Därmed kommer de inte hinna lära sig så mycket om de arbetsuppgifter de har när de hyrs ut. Således är de att betrakta som okvalificerad arbetskraft. Vidare så hyrs de alltså ut endast fyra av fem dagar i veckan. Därmed blir de inte intressanta att hyra för en arbetsgivare som behöver lära upp personalen under en längre period eller som behöver räkna med att samma person finns på plats alla dagar i veckan.

Fördelar med förslaget

1. Individen har alltid en arbetsgivare att vända sig till. Man får uppgifter att utföra vilka syftar till att skapa värde och behöver alltså inte sitta hemma och känna att man inte kan tillföra något.
2. Eftersom det alltid finns någon som vill anställa individen så behöver man inte oroa sig för att den egna ekonomin havererar om man blir arbetslös. Lönen kommer dock vara ganska låg.
3. Individerna arbetar hela tiden. Det innebär att de inte successivt blir mindre anställningsbara på grund av att de varit borta från arbetsmarknaden en längre tid.
4. Kommunen får en inkomst när man hyr ut personalen. Förvisso går man säkert med förlust på detta område, men eftersom den offentliga sektorn inte längre behöver betala ut A-kassa eller socialbidrag kan det faktiskt bli en vinstaffär.
5. Privata företag tjänar på detta eftersom det kommer uppstå fler situationer då vinsten av att hyra en individ är större än kostnaden.
6. Andra delar av kommunen kan hyra personal utan att oroa sig för att de annars skulle bli anställda i den privata sektorn (vilket ju i så fall skulle göra att samhället förlorar pengar). Kommunen kan också skippa åtgärder vars ekonomiska effekter är svårbedömda

(exempelvis att man drar igång ett kulturprojekt för att öka sysselsättningen). Det blir fritt fram för varje chef inom kommunen att hyra personal om de anser att vinsten är större än förlusten.

7. Konjunktursvängarna kan minska. I en lågkonjunktur sjunker normalt konsumenternas köpkraft eftersom de blir av med sin inkomst. Om man kan hålla inkomsten uppe på en hyfsad nivå så kommer efterfrågan inte att sjunka så mycket. Dessutom minskar ju kostnaderna för många företag som hyr personal av Kommun AB, vilket rimligtvis borde leda till något färre konkurser.
8. Det blir mindre intressant att utnyttja samhällets skyddsnet. Det finns alltid några som utnyttjar dagens system, exempelvis genom att se till att man blir arbetslös och sedan göra riktigt dåliga jobbansökningar. På så sätt kan de få pengar av samhället samtidigt som de slipper anstränga sig. Med detta förslag kommer de att få arbete oavsett hur dåliga ansökningar de presterar. Detta torde motivera dem att söka jobb utanför Kommun AB eftersom det innebär lika mycket arbete men med högre lön.

Nackdelar med förslaget

1. Befintliga bemanningsföretag får orättvis konkurrens. Det finns ju ingen chans att de kan konkurrera när Kommun AB får gå med förlust. Många anser att privata företag är mer produktiva än offentliga (beroende på konkurrenstrycket). Detta är skulle i så fall medföra att effektiviteten sjunker i denna del av ekonomin. Ett sätt att förhindra detta är att Kommun AB kontrakterar privata bemanningsföretag för att sköta själva personaluthyrningen.
2. När företag går över till att hyra personal av Kommun AB så kommer en del av de som idag har anställning i andra delar av ekonomin att sägas upp och anställas i Kommun AB. De kan sedan mycket väl hyras ut till samma arbetsgivare som tidigare sa upp dem. Detta leder till sänkt lön och ökad administration utan någon större fördel. Men eftersom det endast handlar om icke-erfarna personer som inte hyrs ut alla veckans dagar så finns det skäl att tro att det inte är så många som får ge upp sina ordinarie arbeten. Likväl är det en fråga som bör undersökas nog innan man genomför en förändring av det nuvarande systemet.
3. Man tar inte tillvara på kompetens på ett bra sätt. Om en högutbildad person blir arbetslös och sedan får anställning på Kommun AB så är det inte troligt att personen kommer att hyras ut till ett företag som efterfrågar hans kvalifikationer. Snarare handlar det om okvalificerade uppgifter.

Bra idé för utvecklingsländer?

Man kan också fundera på om denna modell passar u-länder. Dagens internationella bistånd har problem med att pengarna inte ger så stor effekt (det finns många orsaker till detta). Kanske skulle man uppnå större effekt om industriländerna minskar på det traditionella biståndet och istället finansierar offentliga bemanningsföretag i mottagarländerna.

Linus Törnkrantz